Varga Lóránt

Életbentartók

Miléna befejezte az órát. A tanfolyam utolsó alkalma volt. Többet is taníthatott volna, de megelégedett ennyivel. A pénz nagy úr, az idő meg mégnagyobb. A lényeg, hogy leadta az anyagot. Talán nem mindenki értette meg, de ez is több, mint a semmi. És különben is, felnőtt emberek, nem az életük múlik rajta.
A diákok kikászálódtak az asztalok mögül. „Diákok”, kuncogott magában egy kicsit a kifejezésen. A legfiatalabb is elmúlt már negyven.
A legtöbben egy pillanat alatt elszeletek, így észre sem vette a terem hátsó sorában várakozó két tanítványát. Komótosan pakolt össze. Nem sietett sehova. A vonat csak egy óra múlva indult, és a vásárlást már délben elintézte. Meghökkenve torpant meg mozdulatában, amikor végül felnézett az asztaltól.
– Hát önök?
Házastársak voltak. Hetven környékén. Veronika és Timót. Miléna pusztán azért is tisztelte őket, mert képesek voltak hétről hétre megjelenni az órán. Ilyen korban már más dolga is van az embernek, mint programozást tanulni. Az öregeknek egyébként nem ment rosszul a tananyag, bár Miléna el sem tudta képzelni, hogy mire kellhet nekik egy programnyelv ismerete. De az életben vannak még talányok. Ez is az volt.
– Egy szóra csak – mondta kedvesen a pár női tagja.
– Persze, Veronika. Valami nem volt világos az órán?
– Az órán? – ráncolta össze szemöldökét az idős hölgy. – Ja. Az órán. Nem, ott minden világos volt. Másért maradtunk.
– Valami baj van?
– Semmi baj – válaszolt most Timót. Az ő esze is gyorsan vágott a korához képest.
– Értem – bólintott Miléna. – Figyelek.
A pár egyszerre indult el felé. Közvetlen előtte fékeztek le. Miléna meglepődve figyelte a két öreg tempóját, és arra gondolt, hogy már az is jó lenne, ha hetven fölötti énjének csak fele ennyi energiája maradna.
– Nos? – nézett a két öregre.
– Nos, lenne egy kérdésünk – nézett mélyen Miléna szemébe Veronika.
– Még mindig figyelek.
– Helyes. A kérdés így szól: Ön szerint mitől hal meg valami?
– Tessék? – kerekedett ki Miléna szeme.
– Miért hal meg egy ember? – vette át a szót Timót. Életerős, meleg hangja volt. – Miért hal meg egy nemzet, egy közösség, egy egysejtű? Miért van halál?
A két öreg mosolyogva nézett rá. Látszott rajtuk, tudják, hogy a kérdésük korántsem szokványos, és az égvilágon semmi köze nincs a programozáshoz.

– Most ez komolyan tőlem kérdezik?
– A legkomolyabban. Érdekel a válasza. Fontos nekünk.
– Miért? Ha rossz a válasz, akkor meg kell öljenek? – nevetett fel Miléna.
– Dehogy. Csak akkor mást mondunk utána.
– Mi után?
– Tehát, miért halunk meg? Maga miért hal meg, én miért halok meg? – tért vissza kérdéshez Veronika.
– Hát, nem tudom. Nem vagyok orvos.
– Ez nem orvosi kérdés – csóválta meg fejét Timót. – Más ötlet?
– Még mindig nem tudom. Most komolyan… mit szeretnének tőlem?
– Azt szeretnénk meg tudni, hogy maga szerint miért halunk meg.
– Mert betegek lesznek.
– Az csak egy következmény. De mi az ok?
– Jesszusom! Hát…
– Gondolkodjon.
– Éppen azt teszem. De ismétlem, nem vagyok orvos.
– Nem kell hozzá annak lennie. Az orvosok már csak a következményekkel foglalkoznak – mondta komolyan Veronika. – De mi az ok?
– Az ok? Hát… – Miléna elgondolkodott, ami különösen abszurddá tette a helyzetet. – Hát, talán mert megöregszünk.
– Igen, de miért?
– Miért öregszünk? Mit tudom én. A gének meg a sejtek meg… de tényleg, honnan a fenéből tudhatnám?
– Nem tudja – nézett Timót Veronikára.
– Nem tudja – ingatta fejét az asszony. – Furcsa.
– Mi a fenéért lenne ez furcsa, Veronika? – szakadt ki Milénából a kérdés. – Az viszont tényleg furcsa, hogy ezt tőlem kérdezik. Én programozást tanítok, és nem vagyok geronológus.
– Gerontológus – javította ki Timót.
– Az sem vagyok. Szóval ki vele, Timót, ki vele Veronika: miért kérdezgetnek tőlem ilyesmit?
– Egy pillanat – emelte fel kezét az öregúr miközben szemével engedélyt kért Veronikától, aki egy halvány biccentéssel adta meg azt.
– Azért kérdeztük ezt, mert maga ezt teszi, és nem voltunk biztosak abban, hogy ezzel tisztában van. –Veronika lassan, kimérten beszélt.
– Mert nincs is. Én mondtam neked – nézett rá Timót.
– Mit teszek? Mi nincs? Mi van? – kérdezte Miléna. A teljes értetlenség most már leplezetlenül ült ki az arcára.
– Azt hittük, hogy a Szervezet.
– Milyen szervezeté?
– Az Életbentartók Szervezete.
– Az micsoda?
– Szóval nem ismeri?
– Nem ismerem. Egyáltalán semmit sem értek. Szó szerint semmit.

Csönd lett a teremben. Nyolc után voltak. Az utca forgalma is mintha gyérült volna.
– Figyeljen ide! – mondta Veronika. – Ez most gyors lesz, de majd elgondolkodik rajta, amikor hazafelé utazik. Figyel?
– Figyelek.
– A halál nem más, mint az információ pangása, majd teljes leállása. Ez az ok. Minden élő rendszer információval dolgozik. Azzal üzemel, az élteti. Méghozzá a folyamatosan bejövő, friss információ, amit megmozgat, beépít, felhasznál, átalakít, amire reagál, amitől megváltoztatja önmagát. A táplálék is információ. A test információja. Minden változás információ. Minden egyes esemény információ. Az élet információval dolgozik. Ez így érthető?
– Nem tudom. Azt hiszem – biccentett Miléna.
– Helyes – vette át a szót Timót. – A lényeg, hogy információmozgás nélkül nincs élet. Az öregedés, elhalás, sorvadás ott kezdődik, ahol az információ beáramlása korlátozódik. Egyre kevesebb jut be a rendszerbe, és a rendszer azzal dolgozik csupán, ami már korábban bekerült. De ez az információ már használt, nem friss. És mégis, a rendszer csak azzal tud működni. Ezért újra, és újra felhasználja azt, amíg ki nem sajtolja belőle a maximumot. Érti már?
– Mi köze ennek a halálhoz?
– Akkor még nem érti eléggé. Figyeljen ide! Vegyünk egy embert. Mondjuk magát.
– Vegyünk engem – bólintott Miléna.
– Maga még viszonylag fiatal. A teste és a tudata rengeteg új információt fogad be és dolgoz fel naponta. Rengeteget. Ezért aztán a szervezete és a tudata folyamatosan azon dolgozik, hogy az új információkat megfelelően feldolgozza, beépítse, megforgassa, felhasználja. Ezt érti?
– Mondjuk.
– Jó. Mivel sok új információ jön be, és a szervezete és a tudata folyamatosan dolgozik, ezért folyamatosan mozgásban van. És ami mozog az él. Új információ = munka = mozgás = élet. Most jobb?
– Most jobb – bólintott Miléna.
– Remek – vigyorodott el Veronika. – Egy fiatal attól fiatal, hogy a szervezete és a tudata megállás nélkül dolgozik és mozog. Új információkat fogad be szüntelen, alkalmazkodik hozzá, újra és újra, az alkalmazkodás is mozgás, tehát élet. Új izmokat idegpályákat, idegrendszeri kapcsolatokat épít ki, és ez is mozgás, ami még mindig élet. És így megy ez egy ideig. De van egy pont, amikor a bent lévő információ már elég ahhoz, hogy ne legyen szükség túl sok bejövő információra. Mint amikor a kocsi szellőztetését lekapcsoljuk és csak belül keringetjük a levegőt. Nem kell friss, mert a bentivel is működik a dolog.
– De ez nem jó – bökte közbe Miléna.
– Úgy van! – Timót arcára széles mosoly ült. – Nem jó bizony. Mivel a régi, már bent lévő információval nincs sok dolga a szervezetnek és a tudatnak. Már fel van dolgozva, meg van rágva, nem kell hozzá kemény munka, hogy megemésszük, nem kell hozzá semmit bent átalakítani, megváltoztatni, és mivel nem kell hozzá sok munka, nem is dolgozik annyira a rendszer, és mivel nem dolgozik annyira a rendszer… ? – kérdőn nézett Milénára.

– Akkor…. akkor nem mozog annyira?
– Úgy van. És ami nem mozog, az sorvad. Az új, nyers, friss információ mozgásra késztet minden szervezetet, legyen az élő vagy élőkből álló. Mert alkalmazkodnia kell, be kell dolgoznia a régibe, meg kell emésztenie, meg kell értenie, és így tovább. Vagyis dolgoznia kell vele. De amivel nem kell…
– Az sorvasztja a rendszert – folytatta Veronika. – Ezért jön a halál. Egyre kevesebb új információ jön be, a rendszer nem dolgozik, mert nem kell dolgoznia, egyre kevesebbet mozog, így megmerevedik, megkeményedik, és a végén vagy eltörik, beragad és elromlik, vagy csak szép lassan mozgásképtelen lesz és elhal. A halál nem más, mint az új információ hiánya. Így hal el egy szervezet, egy tudat, egy társadalom – fejezte be mondandóját az asszony.
Elhallgatott.
Miléna fejében csak úgy zúgtak a gondolatok, de nem tudott rendet vágni közöttük.
– És… – kérdezte zavartan. – Most ezt miért…?
– Mondtuk el magának? – segített Timót.
Miléna hálásan bólintott.
– Mert maga tanár. Új információt ad át nekünk hétről hétre. Méghozzá öregedő, egyre kevesebbet mozgó rendszereknek.
– Vagyis nekünk, öregeknek – nevetett fel Veronika. – Érti már? Maga életben tart minket. Öreg rendszereket lát el élettel. Ez fontosabb számunkra, mint ezer fontosabbnak tűnő dolog az életben. Maga táplál minket.
– Tudja, hogy egy társadalom hogyan maradhat friss, alkalmazkodó, rugalmas és élettel teli?
– Segítsen!
– Úgy, hogy minél több tagja marad mozgásban, minél több tagja marad élő, mozgó rendszer. Képzeljen el egy olyan társadalmat, ahol negyvenöt év fölött már senki sem fogad be új információt, és többnyire csak a régivel dolgozik?
– Annak a társadalomnak a fele lassan sorvad és haldoklik. A fele! – vágott az asszony szavába Timót. – És csak a fele fejlődik és él. És most képzeljen el egy olyan társadalmat, ahol a sorvadás a nyolcvanadik életévben kezdődik el igazán. El tudja ezt képzelni? El tudja képzelni, hogy a hatvanasok, hetvenesek még frissek, mozgékonyak, képesek az alkalmazkodásra, a fejlődésre, a cselekvésre, a megértésre? El tudja ezt képzelni? Mekkora előny ez? Mekkora változás? Milyen csodálatos jövő vár egy ilyen szerveztre? – Timót arca kipirult.
– Nyugi, öreg mert infarktust kapsz – csitította Veronika. – De egyébként igaza van. Ennyit jelent, ha új információval látjuk el a rendszernek azt a felét, ahol már nem szoktak új információt befogadni. Ennyit jelent maga, aki ezt megteszi nekem és Timótnak, mint egyénnek és persze a társadalomnak. Maga tart minket életben. Maga a szél, a friss víz, a mozgatóerő, a táplálék. Ezért kérdeztük mindezt. Így már érthető?
Miléna torka kiszáradt. Megzabolázatlan információk áradata hömpölygött benne. Na, most aztán minden mozog ott belül, futott át benne a gondolat.
– És ezt most miért mondták el nekem? – Ennél jobb kérdést, nem tudott hirtelen kiötölni.
– Mert azt hittük, hogy mindezt tudja – válaszolt Veronika.
– Nem tudtam.

– Most már tudjuk, hogy nem tudta. Azt hittük, hogy ezekkel tisztában van, és tagja a Szervezetnek.
– Szervezet?
– Az Életbentartók Szervezete, amiben a tagok mindezt tudják. Véletlen hallottunk róla, de meg akarjuk őket találni. Elvileg mind tanárok, de valójában sok olyan tag van, akik soha nem tanítottak iskolában. Szóval inkább tanítók. Vagyis életben tartók. Olyanok, akik megelőzik a lassú haldoklást. Ellátók, akik új információval látják el a régi rendszereket, akik munkára késztetik és megmozgatják azt, ami már merevedni kezdett. Egyszóval: Életbentartók. Maga is az, csak nem tudta. Mi meg azt hittük, hogy tudja.
– Hát nem tudtam.
– Nem. De most már igen – mosolygott rá Timót. – De nem baj. Tovább keressük őket. Egyszer meglesznek, az biztos.
– És? Akkor most mi lesz?
– Semmi. Vagyis annyi, hogy most már tudja. És mivel tudja, máshogy érzékeli, és mivel máshogy érzékeli, máshogy csinálja majd. Látja? Új információt kapott, és most minden mozgásba lenül.
– Minden él – bólintott Veronika. – És persze…
– Persze? – kérdezte Miléna.
– És persze ha megkeresi az Életbentartókat, akkor…
– Akkor?
– Akkor még ennél is jobb lehet.
– Még ennél is jobb – helyeselt komolyan Timót. – Pedig már most is jó…
– De jobb lehet. Sokkal jobb – vágott a szavába Veronika.
– Sokkal jobb? Vagyis most nem vagyok azért elég jó?
– Dehogynem – ellenkezett Timót. – Imádtuk magát. Csak…
– Csak?
– Csak lehet jobb. Az Életbentartók majd megmondják, hogy miben. Keresse őket maga is, ők majd segítenek.
– Mondják meg maguk.
– Hát például jobban el kéne magyarázni az alapokat… – Mondta Timót kissé szégyenlősen.
– Öreg! Ezt hagyd abba! Miléna, maga nagyon jó tanár. Ha akar, lehet jobb is. Öreg rendszereket másképpen kell tanítani, mint rugalmas rendszereket. De ezt meg lehet tanulni. Majd megtanulja, ha akarja. Nem ez a lényeg. A lényeg az, hogy most már tudja: maga egy Életbentartó. És ezt köszönjük. Tényleg! Mélységes hálával köszönjük – mondta Veronika és mélyen meghajolt. Timót követte a gesztust.
– Ugyan már! – jött zavarba Miléna. – Én csak…
– Maga életben tartott minket – válaszolta az asszony még mindig a földet nézve.
– Ne csinálják ezt, kérem!
– De csináljuk. Így tanítjuk meg magát arra, hogy mit is jelent az, amivel foglalkozik.
Veronika felegyenesedett, majd egy lépést hátralépett. Timót követte.
– Köszönjük! – hajolt meg újra Veronika és vele együtt Timót is.
– Veronika, ne már!
– Köszönjük! – hajoltak meg újra, és újra, míg el nem érték a terem ajtaját, ahol egy mély és hosszú meghajlás után eltűntek Miléna szeme elől.

Mereven, könnyes szemmel nézte az üres teremajtót. Legszívesebben utánuk rohant volna, de valahogy érezte, hogy ennek nincs helye. Szemében könny gyűlt, bár nem volt szomorú.
– Életbentartó – suttogta maga elé és kinézett az ablakon.
Az utcán megpillantotta a két öreget. Egymásba karolva, élénk léptekkel siettek át az útesten.
– Életbentartó – mondta ki újra hangosan.
Érezte, hogy a szó átitatja a világot, melytől minden kicsit átalakult, sőt, talán kicsit meg is mozdult. Egy ideig bámulta még az utcát. Színes volt és élő. Sok szín és sok mozgás. Az órájára nézett. El kell érnie a vonatot. Kapkodva szedte össze a cuccait, de nem volt ideges. Bent valahogy pezsgett minden… ahogy kint is.

Az Életbentartók című novella a Felnőttképzők Nemzetközi Napja (2026. január 24.) alkalmából született. Varga Lóránt ezt az írást kifejezetten azok tiszteletére alkotta meg, akik nap mint nap azért dolgoznak, hogy a tanulás lehetősége ne érjen véget az iskola kapujában. A történet a felnőttoktatók és felnőttképzők gyakran láthatatlan, mégis létfontosságú szerepére irányítja a figyelmet: azokra, akik tudással, figyelemmel és emberi jelenléttel segítenek új esélyeket teremteni. Az Életbentartók nemcsak egy novella, hanem egy irodalmi gesztus. Elismerés és köszönet mindazoknak, akik a tanulás és tanítás által tartják mozgásban az egyéni és közösségi életet.

A Magyar Népfőiskolai Társaság a felnőttképzési szakma elismerésének növelése, az együttműködések erősítése, a felnőttkori tanulás széleskörű társadalmi elismertségének növelése érdekében 2025-ben javasolta, hogy minden évben köszöntsük és ünnepeljük meg a felnőttképzőket, csatlakozva az ENSZ Közgyűlése által 2018-ban kijelölt Nemzetközi Oktatási Naphoz. A Magyar Népfőiskolai Társaság javaslatát az Európai Felnőttképzési Társaság elfogadta, és a hagyományteremtés szándékával így került sor az első magyarországi Felnőttképzők Nemzetközi Napjának megrendezésére 2026. január 24-én.

FELNŐTTKÉPZŐK NEMZETKÖZI NAPJA

NÉPFŐISKOLAI TÁRSASÁG MAGYAR

EUROPEAN ASSOCIATION FOR THE EDUCATION OF ADULTS

INTERNATIONAL DAY OF ADULT EDUCATORS